

Орхон аймгийн Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2025 оны нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлийн аудитын хураангуй тайлан

Нэг. Ерөнхий мэдээлэл

Аудитын код:	ОРА-2026/02-13/СТА-НА-НТГ	Шалгагдсан байгууллага, нэгжийн нэр:	Орхон аймаг Засаг дарга
Аудитын нэр:	Орхон аймгийн Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2025 оны нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл		
Аудит хийсэн баг, албан тушаалтан:	Аудитор Г.Даваасүрэн,		

Хоёр. Аудитын үр дүн:

2.1 Аудитын зорилго, хамарсан хүрээ:

Орхон аймгийн Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2025 оны нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл үнэн зөв илэрхийлэгдсэн эсэхэд төлөвлөгөө, хөтөлбөрийн дагуу аудитыг хийж, дүгнэлт, зөвлөмж боловсруулан, дүнг аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, аймгийн Засаг даргад танилцуулж, иргэд олон нийтэд мэдээлэхэд аудитын зорилт чиглэсэн.

Уг зорилтыг хангахын тулд дараах зорилтын хүрээнд аудитыг хийж гүйцэтгэлээ.

- Орон нутгийн төсвийн орлогыг бодитой төлөвлөж, орлогын төлөвлөгөөний биелэлт хангагдсан эсэх.
- Орон нутгийн төсвийн зарлагыг бодитой төлөвлөж, төсвийг зориулалтын дагуу зарцуулсан эсэх.
- Хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр арга хэмжээний төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр дүн гүйцэтгэл хангагдсан эсэх.
- Засгийн газрын зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй төсөл арга хэмжээний хэрэгжилт, өмнөх оны аудитын зөвлөмжийн биелэлт хангагдсан эсэх.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2025 оны төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан, аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын тогтоол, аймгийн Засаг даргын захирамж, Сангийн яамнаас Орхон аймгийн 2025 оны аймгийн төсвийн суурь, орлого зарлагыг хянасан дүн, тооцоолол, аймгийн Татварын хэлтсийн дүн, мэдээ зэрэг баримт материалд тулгуурлан гүйцэтгэлээ.

2.2 Аудитын дүн:

2.2.1 Гол асуулт / аудитын дэд зорилт 1:

- **Орон нутгийн төсвийн орлогыг бодитой төлөвлөж, орлогын төлөвлөгөөний биелэлт хангагдсан эсэх.**

Хариулт 1: Орхон аймгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төсвийн орлого 15 хувиар тасарсан байна.

Аймгийн төсөвт 1 удаа тодотгол хийж, орлогыг анх батлагдсан дүнгээс 4,191.7 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэн тодотгож, баталсан байна.

Тайлант онд аж ахуйн нэгжийн болон зарим татварын орлогыг бодитой төлөвлөөгүйгээс нийт татварын орлого 24.2 хувиар тасарсан байна.

Орхон аймгийн Засаг дарга “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ-тай байгуулсан хамтран ажиллах гэрээний 2024 оны дутуу санхүүжилт тайлант онд Эрдэнэт сангийн дансанд төвлөрүүлсэнтэй холбоотой татварын бус орлого 68.9 хувиар давж биелсэн байна.

2.2.2 Гол асуулт / аудитын дэд зорилт 2:

- **Орон нутгийн төсвийн зарлагыг бодитой төлөвлөж, төсвийг зориулалтын дагуу зарцуулсан эсэх.**

Хариулт 2: Аймгийн нийт орлого тайлант онд тасарснаас нийт зардал 43.8 хувиар дутуу хэрэгжсэн байна.

Орхон аймгийн Засаг даргын 2025 оны нэгдсэн төсвийн нийт зарлага 262,844.7 сая төгрөг буюу 56.2 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлого 83,000.0 сая төгрөгийг төвлөрүүлээгүй нь голлох нөлөө үзүүлжээ.

Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамжийн зардлын ангиллаас гадаад арга хэмжээний зардлыг зарцуулсан байна. Тус зардлыг батлагдсан хөтөлбөр, хүрэх үр дүнтэй уялдуулалгүй өмнөх оноос 1.9 дахин өсгөн зарцуулсан байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6.4.1-д “төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах”, 41.1-д “Батлагдсан төсвийг хэрэгжүүлэх нарийвчилсан хуваарь, төсвийн дэлгэрэнгүй хуваарилалт, төсвийн зарцуулалт болон бүрдүүлэлтэд тавих хяналтыг төсвийн сар, улирлын батлагдсан хуваарийн дагуу хэрэгжүүлнэ.” Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 15.1-д “Төсвийн байгууллага, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдэд дараах зүйлсийг хориглоно:”, 15.1.3-д “хууль тогтоомжид зааснаас өөр хэлбэрээр тэтгэмж, шагнал, урамшуулал, дэмжлэг олгох;” гэснийг хэрэгжүүлээгүй байна.

Орон нутгийн төсвөөс олгож буй орон нутагт ажилласны нэмэгдлийг 2023 онд улсын төсвийн 17 байгууллагад 1,024.1 сая төгрөг, 2024 онд 85 байгууллагад 6,470.8 сая төгрөг, 2025 онд 85 байгууллагад 13,665.6 сая төгрөгийг санхүүжилтийг тус тус олгожээ.

Засаг даргын төсөл хөтөлбөрийн зардлаас олгодог орон нутагт ажилласны нэмэгдэл цалин тайлант онд гүйцэтгэлээр 85 төсвийн шууд захирагчийн 13,665.6 сая төгрөгийн санхүүжилтээс 43 байгууллагын 226.0 сая төгрөгийн хэмнэлтийг орон нутгийн дансанд буцаан төвлөрүүлсэн байна. Тус нэмэгдэл цалинг олгосон санхүүжилтийг жилийн эцсээр

тооцоо нийлж баталгаажуулаагүйн улмаас 24 төсвийн шууд захирагчийн 82.0 сая төгрөгийн хэрэглээгүй үлдэгдлийг орон нутгийн дансанд төвлөрүүлэлгүй улсын төсвийн дансанд төвлөрүүлсэн байна.

Орон нутгийн төсвийн байгууллагын оны албан хаагчийн тоо тайлант онд 95 хүнээр нэмэгдсэн байна. Тайлант онд 2 байгууллага шинээр байгуулагдсантай холбоотой 47 албан хаагч, хог боловсруулах үйлдвэр ашиглалтад орохтой холбоотой Орхон аймгийн хот тохижуулах газарт 45 албан хаагч тус тус нэмэгдсэн байна.

Орон нутгийн төсвийн байгууллагын төрийн албан хаагчийн тоо өмнөх оноос 95 албан хаагчаар нэмэгдсэн байна. Энэ нь Улсын Их Хурлын 2025 оны 05 дугаар сарын 29-ний өдрийн “Монгол Улсын хөгжлийн 2026 оны төлөвлөгөө батлах тухай” тогтоолд тусгагдсан “Төрийн албаны шинэчлэлийг хийж, чиг үүргийн давхардлыг арилгах зорилгоор багш, эмч нараас бусад төрийн албан хаагчдын тоог 9 хувиар бууруулах замаар чадварлаг, цомхон, бүтээмжид суурилсан төрийн албыг бэхжүүлнэ.” гэсэн тэргүүлэх чиглэлийг хэрэгжүүлж ажиллах шаардлагатай байна.

Тайлант онд нэмэлт санхүүжилтийн дансанд төвлөрсөн 8,827.4 сая төгрөгийн орлогоос 5,016.5 сая төгрөг зарцуулж, 3,811.0 сая төгрөгийн 881.7 сая төгрөгийг Баян-Өндөр сумын төсвийн орлогод 2,929.0 сая төгрөгийг аймгийн төсвийн орлогод, 602.5 сая төгрөгийг Хөгжлийн банканд тус тус төвлөрүүлжээ.

2.2.3 Гол асуулт / аудитын дэд зорилт 3:

- **Хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр арга хэмжээний төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр дүн гүйцэтгэл хангагдсан эсэх.**

Хариулт 3: Аймгийн засаг даргын нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн хөтөлбөр арга хэмжээний хүрсэн үр дүн, түүний танилцуулгыг тайлагнаагүй байна.

Тайлант онд 152,727.5 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 486 төсөл арга хэмжээг ТБОНӨХБАҮХАТ хуулийн дагуу зохион байгуулж, Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13.1.1 дэх заалтын дагуу 155,506.3 сая төгрөгийн дүнтэй гэрээ байгуулж, төлөвлөгөөний биелэлт 83.5 хувьтай хэрэгжүүлжээ.

Төсвийн нийт зардал 262,844.7 сая төгрөгийн гүйцэтгэлтэй буюу 56.2 хувьтай байна.

Орхон аймгийн Засаг даргын нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг ирүүлэхдээ Төсвийн тухай хуулийн 54.5.4¹д заасан бүрэлдэхүүн хөтөлбөр, арга хэмжээнд зарцуулсан төсвийг ирүүлсэн бөгөөд хүрсэн үр дүн, түүний танилцуулга ирүүлээгүй байгаатай холбоотой хөтөлбөр арга хэмжээний биелэлтийг үнэлж, тайланд тусгах боломжгүй байна.

2.2.4 Гол асуулт / аудитын дэд зорилт 4:

- **Засгийн газрын зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй төсөл арга хэмжээний хэрэгжилт, өмнөх оны аудитын зөвлөмжийн биелэлт хангагдсан эсэх.**

---

¹ хөтөлбөр, арга хэмжээнд зарцуулсан төсөв, хүрсэн үр дүн, түүний танилцуулга /хөтөлбөрийн гүйцэтгэлийн биелэлт, бодлогын зорилтын хэрэгжилт, түүний үр нөлөөнд хийсэн дүгнэлт, хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлсэн хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээний биелэлт, тасарсан бол шалтгаан/

Хариулт 4: Бүгд найрамдах франц улсын хөнгөлөлттэй зээлийг хугацаанаас нь өмнө төлж, аудитын шийдвэрийн хэрэгжилтийг хангуулан ажилласан байна.

БНФУ-ын хөнгөлөлттэй зээлээр хийгдэж буй “Эрдэнэт хотын бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн өргөтгөл” төслийн зээлийн төлбөрт 2022 онд 13,621.4 сая төгрөг, 2023 онд 1,225.9 сая төгрөг, 2024 онд 2,956.8 сая төгрөгийг орон нутгийн төсвөөс жил бүр төлж, тайланд онд 2,344.7 сая төгрөгийг шилжүүлэн 2030 оны 04 дүгээр сард төлбөрийг барагдуулах гэрээтэй төслийн зээлийг төлж дуусгасан байна.

Өмнөх оны аудитаар хүргүүлсэн зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн ажилласан байна.

2.3 Аудитын гол дүгнэлт

ТАЙЛАНТ ОНД АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫГ БОДИТОЙ ТӨЛӨВЛӨӨГҮЙГЭЭС НИЙТ ТАТВАРЫН ОРЛОГО 24.2 ХУВИАР ТАСАРСАН БАЙНА.

2.4 Аудитын явцад илэрсэн зөрчил дутагдлын нэгтгэл

№	Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Алдаа, зөрчлийн		Үүнээс			
		Тоо	Дүн	Зөвлөмж	Төлбөрийн акт	Албан шаардлага	Хууль хяналтын бусад байгууллагад шилжүүлсэн
А	1	2	3	4	5	6	7
1	Орхон Засаг дарга	4	-	4	0	0	0
	ДҮН	4	-	4	0	0	0